

La metodologia dels Grans Llibres aplicada al Grau en Filosofia: un primer exemple concret

Carles Llinàs Puente

Dep. de Filosofia i Humanitats
Facultat de Filosofia
La Salle-URL
Barcelona, Espanya
carles.llinas@salle.url.edu

Jordi Feixas Roigé

Dep. de Filosofia i Humanitats
Facultat de Filosofia
La Salle-URL
Barcelona, Espanya
jordi.feixas@salle.url.edu

Èric Reüll Domènech

Dep. de Filosofia i Humanitats
Facultat de Filosofia
La Salle-URL
Barcelona, Espanya
eric.reull@salle.url.edu

Resum—Aquesta comunicació presenta (Track 2: Innovative Teaching Methodologies) el primer exemple concret d’aplicació de la metodologia dels Grans Llibres al Grau en Filosofia (GF) de la Facultat de Filosofia La Salle-URL. El curs 2025-2026 ha estat possible obrir el Doble Grau en Filosofia i Filosofia, Política i Economia. La primera assignatura específica del GF era la “Introducció a la Filosofia”. S’ha impartit seguint la metodologia dels Seminaris de Grans Llibres. S’exposen aquí, després (I) d’un breu preàmbul, (II) els trets bàsics de la metodologia emprada, (III) les circumstàncies particulars en què tingué lloc la seva aplicació, així com el desenvolupament de l’experiència, i (IV) les conclusions que s’han extret a hores d’ara.

Paraules clau — metodologia docent, innovació docent, Grans Llibres, Introducció a la Filosofia, Plató, “Fedre”.

I. PREÀMBUL

Aquest curs 2025-2026 s’han pogut engegar els estudis de Filosofia de la FFLS (Grau en Filosofia i Doble Grau de Filosofia + Filosofia, Política i Economia), amb un nombre reduït, però suficient (en realitat, donada la metodologia, un nombre ideal) d’estudiants. S’hi ha aplicat la metodologia dels Seminaris de Grans Llibres, ben diferent del sistema habitual de temaris tancats impartits només a base de classes magistrals. La primera assignatura específica (“Introducció a la Filosofia”), doncs, s’ha impartit a partir de la lectura i el treball col·laboratiu al voltant d’una única obra clàssica de la història del pensament occidental. El text escollit fou finalment el *Fedre* de Plató. El Prof. Carles Llinàs, responsable de l’assignatura en el seu format anterior, seguí sent l’encarregat de la matèria. Els Profs. Feixas i Reüll assumiren la tasca de proposar un primer esquema de la metodologia dels Seminaris de Grans Llibres tal com caldria posar-la en marxa al Grau en Filosofia.

II. PROPOSTA METODOLÒGICA CONCRETA

1. Objectius generals

- Adquisició de coneixements teòrics.
- Desenvolupament del propi pensament.
- Anàlisi i comprensió textual.
- Expressió oral i escrita.

2. Cronograma [“Introducció a la Filosofia”/Fedre]

Primera setmana lectiva
Presentació de l’assignatura: objectius, metodologia, avaluació, calendari, bibliografia.
Sessió metodològica: aplicació al cas de l’obra d’aquest curs. Distribució de les parts del text, concreció del calendari.
Segona setmana lectiva
Sessió d’introducció a l’autor i a l’obra: contextualització.
Recordatori de la part metodològica.
Tercera setmana lectiva
Acabament de la sessió d’introducció a Plató i al <i>Fedre</i> .
Materials complementaris: Apunts per a una introducció a la Filosofia a partir de Josef Pieper i altres autors.
Sessions lectives restants: <i>Seminari de Grans Llibres</i>
1 ^a part (20-30’): lectura i comentari oral per part d’un alumne (ponent) del fragment seleccionat, segons el calendari previst.
2 ^a part (30’): intervenció per part de cada estudiant (<i>v.gr.</i> , pregunta adreçada al ponent, plantejament d’un dubte o aportació significativa).
3 ^a part (50’): exposició magistral per part del professor adreçada a completar i, si escau, corregir les explicacions sobre els continguts filosòfics del text exposat.
4 ^a part (50’): a partir del contingut exposat i/o del text analitzat, el professor planteja una qüestió al voltant de la qual els alumnes han de definir la seva posició i defensar-la amb arguments; a continuació, la posaran en comú (debat i reflexió conjunta). [A primer curs, de forma senzilla: definir amb una frase la seva posició i donar un argument o una raó que la sostingui]. També es pot fer per escrit i a partir d’alguna lectura proposada d’una sessió a una altra.

3. Avaluació

Activitat	Criteri	%
Assistència i participació	Presència a l'aula + intervencions de qualitat, amb respecte i bon to, especialment a la 2 ^a i 4 ^a part de la sessió.	15%
Exposició oral: lectura i anàlisi d'un text [1 ^a i 2 ^a part de la sessió]	Lectura i comentari oral de les pàgines assignades (1 ^a part de la sessió) + intervencions en les sessions dirigides pels companys (2 ^a part de la sessió)	35% (20% +15%)
Lliurament d'exercicis escrits [4 ^a part de la sessió]	Treballs escrits a l'aula.	15%
Prova final: assaig filosòfic [Examen semestral]	Elaboració d'un assaig filosòfic seguint els criteris facilitats per part del professor i treballats al llarg del curs.	35%

4. Guies de correcció

El professor i l'alumnat disposen igualment d'unes guies de correcció tant de l'assaig filosòfic escrit com de la lectura i comentari oral d'un text filosòfic. En podem prescindir de cara a les finalitats d'aquest resum.

III. APLICACIÓ EN EL PRIMER QUADRIMENTRE 2025-2026

L'aplicació d'aquest esquema en la "Introducció a la Filosofia" del curs 2025-2026 es produí de la següent manera.

El primer dia de classe, l'assignatura comptava amb 8 estudiants. La divisió del text de treball de l'assignatura –el *Fedre* platònic– es feu en vuit parts, en funció d'aquest grup de nois i noies i de les seccions objectives de l'obra. Entre aquests 8 alumnes es distribuïren per sorteig les parts establertes del text i es dedicà la resta de la sessió a exposar les principals qüestions metodològiques (objectius, sessions de context, estructura de les sessions ulteriors, mètode d'exposició a classe dels fragments assignats, mètode de dissertació escrita, materials disponibles ordinaris i extraordinaris, bibliografia bàsica i ampliada, forma d'avaluar, establiment del calendari).

Les dues sessions següents es dedicaren a l'exposició dels contextos imprescindibles per a poder llegir el diàleg platònic de forma profitosa. Foren, com és obvi, les classes més pròximes al sistema magistral clàssic.

A partir de la quarta sessió, se seguí l'estructura assenyalada a l'apartat anterior: primera part dedicada a l'exposició de la secció corresponent per part de l'estudiant responsable, seguida (segona part) de la discussió del text per i amb els companys; tercera part d'explicacions addicionals i síntesi del professor; quarta part de debat compartit sobre algun tema concret a partir del text, o de dissertació escrita sobre un o altre aspecte o fragment concret. D'aquests darrers exercicis (escrits), se'n féu retorn corregit a la sessió següent.

Remarques sobre el desenvolupament de l'experiència:

a) La part d'exposició de cadascuna de les seccions per part de l'estudiant responsable foren preses molt seriosament per tots

els nois i noies. L'esforç de treball personal va ser clar en la majoria dels casos. Haver d'estar almenys 20 minuts parlant als companys d'un text no immediatament comprensible els produïa un cert respecte i hi dedicaren una especial atenció. És clar que les intervencions reflectiren la joventut de la majoria de l'alumnat, però es poden considerar globalment exitoses. Hi ajudà que, casualment, la primera secció (el "Pròleg" del diàleg) correspongué a un estudiant xilè de força més edat i experiència (és advocat), que establí un precedent de correcció important.

b) Pel que fa a la segona part d'intervencions dels companys a continuació de l'exposició principal, la tendència fou de forma majoritària a plantejar preguntes, o bé directament sobre aspectes de l'exposició immediatament anterior, o bé a fer-les sobre qüestions molt genèriques d'interès global, però sols remotament connectades amb el text. Aquí hi ha marge per a la millora: caldria trobar la manera que aquesta part reflectís clarament que cada participant ha llegit i pensat el text a fons per si mateix, i que pregunta o fa remarques al company que ha dut a terme la presentació principal des d'aquesta labor prèviament feta i no des de l'ocurrència casual o molt general del moment.

c) La part d'exposició magistral per part del professor adreçada a completar i, si escau, corregir els continguts filosòfics del text exposat, es desenvolupà habitualment d'acord amb les previsions, assolint l'objectiu d'ajudar els alumnes a acabar de comprendre el text. Tanmateix, de vegades es produïa de forma relativament desordenada, a partir de les intervencions dels estudiants durant la part anterior, i tendia a allargar-se més del compte. També aquí hi ha marge de millora.

d) La darrera part, dedicada al debat oral d'algun tema proposat pel professor, habitualment a partir del text estudiat a classe, però formulat en termes més generals, va tenir des del principi una gran acceptació per part dels estudiants, que s'hi trobaven molt a gust. Alguns dels temes tractats han estat: "la filosofia, pressuposa la vida (social, política) de la ciutat?", "la filosofia, pressuposa la secularització de la societat i de la cultura?", "quina antropologia hi ha subjacent a l'afirmació que als homes els arriben molts béns a partir de diverses formes de bogeria divina?", "el pensament filosòfic, és cosa solament intel·lectual o té també alguna dimensió afectiva o passional que no pot ser reduïda als aspectes purament racionals?", "es podria aplicar la crítica de l'escriptura que es fa al final del *Fedre* a alguns dels mitjans de comunicació i noves tecnologies del nostre temps?". És obvi que els debats han estat desiguals, i que de vegades els ha perjudicat l'excés d'amplitud de la part anterior. Tanmateix, quan s'han produït en bones condicions han funcionat molt bé i el professor ha pogut comprovar que no era difícil conduir el diàleg de manera que els estudiants detectessin un parell o tres de possibles posicions respecte de cada qüestió, se situessin personalment en "partits" i s'obliguessin a defensar les seves opinions d'acord amb arguments explícits, i no simplement a base d'implícits o d'opcions només emocionals. Hi ha marge de millora, sobretot mitjançant l'establiment previ d'un catàleg previ i ben definit de qüestions de les quals el professor en tingui ben apamades les possibilitats de desenvolupament.

e) Aquesta darrera part, però, de vegades no acabava amb un debat oral, sinó amb una petita dissertació escrita que el

professor demanava a partir d'alguna idea del text, o d'alguna emergida en les discussions anteriors, o d'algun text molt breu prèviament preparat per ell. Han estat bones ocasions per a poder anar veient com s'expressaven els estudiants i de poder corregir-los i animar-los a través de les notes i observacions fetes per escrit al seu treball.

f) Es va produir un problema a causa del retard en les matrícules. A dues o tres setmanes d'haver-se iniciat el curs, el número d'alumnes matriculats passà de 8 a 10. Això semblava recomanar fer una nova divisió i distribució del text. Però va semblar més raonable esperar una mica, tant per si encara es produïen noves incorporacions, com per si es produïa alguna baixa. En efecte, aquest últim va ser el cas, amb la qual cosa van quedar 8 parts per a 9 estudiants. Un dels més recentment incorporats va assumir la part deixada per l'estudiant que havia marxat, i el professor va preferir assignar al darrer alumne un text genèric sobre Plató, text que ja tenia previst com a material addicional per a les sessions de conclusió. L'elecció d'aquest material havia estat força meditada, i l'efecte sobre el desenvolupament del curs va ser positiu.

f) Per altra banda, en una ocasió l'estudiant responsable de portar la primera part de la sessió es va posar malalta i no va poder dur a terme la seva presentació en la data establerta. Es va dedicar la sessió, aleshores, a lligar caps i a completar qüestions encetades i no tancades en les sessions anteriors, sense avançar amb el text. La sessió següent va ser assumida per aquesta noia, i tot va poder seguir endavant, simplement amb el desplaçament d'una setmana en el conjunt de les previsions del curs.

g) Després d'aquests incidents, les tres sessions inicialment "desocupades" que el professor havia deixat per a tancar el curs o afegir nous materials, quedaren reduïdes a una de sola, que al seu torn resultà un xic escurçada per la Missa de Nadal. En aquesta classe, el professor va proposar als estudiants una perspectiva global sobre el *Fedre* de Plató, convidant-los a reflexionar sobre les diferents alternatives existents de dur a terme aquesta mateixa tasca de síntesi des d'altres punts de vista, aproximacions temàtiques, etc. Es va poder clausurar així el curs amb una revisió del conjunt del text i amb una sèrie de recomanacions concretes per a la dissertació final que els estudiants hauran de fer a finals de gener.

IV. CONCLUSIONS PROVISIONALS

L'experiència es pot considerar globalment reeixida, com demostra el fet que els estudiants semblen satisfets i han convençut dos companys més a afegir-se al Doble Grau. La metodologia s'ha pogut aplicar en un nivell si més no raonable, tot practicant les habilitats que es volia fomentar. Les causes de les insuficiències detectades resulten manifestes i poden ser

afrontades amb prou garanties de solució: unes són sobretot externes i "accidentals" (incidències en la matriculació dels estudiants, malalties o altres absències inesperades, actes, etc.), i les que corresponen a qüestions més internes, inherents al mètode o a la seva aplicació pel professor, creiem que han estat majoritàriament diagnosticades i que tenen un bon pronòstic.

Al parer del professor encarregat de la primera assignatura, la principal dificultat detectada depèn en gran mesura del reduït número d'hores de classe presencial de què disposem al Grau. Això implica dos focus de "tensió": la que es produeix entre "contingut" i "forma" del curs (coneixements per una banda i habilitats per l'altra) i la que es produeix a l'interior mateix del pol de la "forma", entre les competències orals per una banda i les escrites per l'altra. Caldrà anar resseguint el cas amb d'altres assignatures, per veure si es confirma o no és que els continguts pateixen a favor de les habilitats, i que, dins de les habilitats, les escrites pateixen a favor de les orals. Amb un número major d'hores és ben segur que aquesta qüestió es resoldria fàcilment. Amb les actuals, segurament serà important trobar mecanismes que permetin ajustar i millorar l'equilibri intern dels diversos elements de la metodologia.

A curt termini, caldria també afegir les informacions que proporcioni l'examen final, en base a una dissertació global sobre el text estudiat, així com les lliçons que es puguin extreure de la segona matèria del curs, que s'impartirà al segon semestre amb el títol "Introducció al Món Clàssic".

REFERÈNCIES GENERALS

- [1] ADLER, M., *How to Read a Book. The Art of Liberal Education*. London: Jarrolds Publishers, 1972.
- [2] HUTCHINS. R. M., *The Great Conversation*. Chicago, London & Toronto: Encyclopaedia Britannica, Inc., 1952.
- [3] KLEIN, J., *Lectures and Essays*. Annapolis: St. John's College Press, 1985.
- [4] STRAUSS, L., "What is Liberal Education?" a STRAUSS, L., *Liberalism Ancient and Modern*. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1995. Pp. 3-8.
- [5] STRAUSS, L., "Liberal Education and Responsibility" a STRAUSS, L., *Liberalism Ancient and Modern*. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1995. Pp. 9-25.
- [6] VARIS AUTORS, "L'educació liberal i els grans llibres en la universitat del segle XXI", *Comprendre: Revista Catalana de Filosofia*. Vol. 27 (2025) N° 2.

REFERÈNCIES PARTICULARS (PLATÓ I EL *FEDRE*)

- [7] Plató, *Fedre* (bilingüe), trad. de Luis Gil, Madrid: Ediciones Dykinson, 2015.
- [8] Plató, *Fedre* (bilingüe), trad. de Armando Poratti, Madrid: Istmo, 2010.
- [9] Plató, *Diàlegs. IX. Fedre* (bilingüe), trad. de Manuel Balasch, Barcelona: Bernat Metge, 1988.
- [10] Plató, *El banquet. Fedre*, trad. de Joan Leita, Barcelona: Edicions 62, 1997 (reed. Edicions 62, 2010).